

موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی
The Institute for Trade Studies & Research

سلسله گزارشات توسعه زنجیره ارزش

تحلیل تجارب توسعه زنجیره ارزش صنعتی در جهان: مطالعات موردی آفریقا، آسیا و اروپا

پژوهشکده توسعه صنعتی و معدنی
گروه مطالعات و پژوهش‌های صنعت

سیرانه‌گذاری برای تولید

نهمین ماه ۱۴۰۴

فهرست مطالب

۵	چکیده مدیریتی
۶	۱. مقدمه
۶	۱-۱. تعریف و اهمیت زنجیره ارزش در توسعه صنعتی جهانی
۶	۱-۲. زمینه جهانی توسعه زنجیره ارزش در دوران معاصر
۷	۱-۳. هدف و ساختار گزارش
۸	۲. چارچوب نظری تحلیل زنجیره ارزش
۸	۲-۱. مفاهیم کلیدی و ابعاد توسعه زنجیره ارزش
۸	۲-۲. رویکردهای تحلیل زنجیره ارزش جهانی و منطقه‌ای
۹	۲-۳. روش‌شناسی مطالعه موردی در تحلیل زنجیره ارزش صنعتی
۱۰	۳. تجارب توسعه زنجیره ارزش صنعتی در آفریقا
۱۰	۳-۱. بررسی کلی فرصت‌ها و چالش‌ها
۱۱	۳-۲. مطالعات موردی آفریقا
۱۱	۳-۲-۱. جنوب آفریقا: توسعه در بخش خودرو
۱۱	۳-۲-۲. مصر، مراکش، نیجریه: چالش‌ها و فرصت‌ها در یکپارچگی با زنجیره‌های ارزش جهانی
۱۳	۳-۲-۳. غرب آفریقا: نقش پلتفرم‌های دیجیتال در کشاورزی
۱۴	۳-۲-۴. آفریقا: چالش‌ها در زنجیره ارزش داروسازی
۱۴	۴. تجارب توسعه زنجیره ارزش صنعتی در آسیا
۱۴	۴-۱. چین: ابتکار «ساخت چین ۲۰۲۵»
۱۵	۴-۲. هند: گذار به خودرو الکترونیکی
۱۶	۴-۳. ویتنام: یکپارچگی در زنجیره ارزش جهانی و بهره‌وری نیروی کار
۱۷	۴-۴. اندونزی: ارتقاء در زنجیره ارزش نیکل
۱۸	۴-۵. کره جنوبی: دیجیتالی شدن و زنجیره ارزش تولید
۱۹	۴-۶. ژاپن: خودرو الکتریکی و الکترونیک

۱۹	۴-۶-۱. صنعت خودرو
۱۹	۴-۶-۲. صنعت الکترونیک
۲۰	۵. تجارب توسعه زنجیره ارزش صنعتی در اروپا
۲۰	۵-۱. استراتژی صنعتی اتحادیه اروپا و گذار سبز و دیجیتال
۲۱	۵-۲. پروژه‌های مهم با منافع مشترک اروپایی
۲۱	۵-۲-۱. هیدروژن
۲۲	۵-۲-۲. میکروالکترونیک / نیمه‌رساناها
۲۳	۵-۳. صنعت خودرو
۲۴	۵-۴. صنعت شیمیایی
۲۵	۵-۵. نقشه برداری پایداری زنجیره ارزش صنعتی
۲۵	۶. تحلیل تطبیقی تجارب منطقه‌ای
۲۵	۶-۱. چالش‌های مشترک
۲۶	۶-۲. فرصت‌های مشترک
۲۶	۶-۳. رویکردهای متمایز
۲۷	۷. نتیجه‌گیری و توصیه‌ها
۲۷	۷-۱. نتیجه‌گیری‌های کلیدی
۲۸	۷-۲. توصیه‌ها
۳۰	منابع و مراجع

چکیده مدیریتی

این گزارش به تحلیل جامع و تفصیلی تجارب توسعه زنجیره ارزش صنعتی در آفریقا، آسیا و اروپا می‌پردازد. با اتخاذ چارچوب مطالعه موردی، هدف شناسایی چالش‌ها، فرصت‌ها و درس‌آموخته‌های کلیدی از ابتکارات مختلف در صنایع و کشورهای منتخب است. گزارش از رویکرد مطالعه موردی و با تکیه بر چارچوب‌های نظری زنجیره ارزش مایکل پورتر و تکامل آن به مفاهیم زنجیره ارزش جهانی و منطقه‌ای برای تحلیل تجارب منطقه‌ای بهره می‌برد. داده‌ها از منابع معتبر علمی و گزارش‌های نهادهای بین‌المللی در بازه زمانی ۲۰۲۰-۲۰۲۵ استخراج شده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند که گذار سبز و دیجیتال محرک‌های اصلی بازیگربندی زنجیره‌های ارزش در سطح جهانی هستند، در حالی که بحران‌های اخیر آسیب‌پذیری‌ها را برجسته کرده و تمرکز بر تاب‌آوری و استقلال استراتژیک را افزایش داده‌اند. آفریقا با چالش "قفل‌شدگی در بخش‌های پایین دستی" مواجه است اما پتانسیل بالایی در یکپارچگی منطقه‌ای و فرآوری مواد معدنی دارد. آسیا، به‌ویژه چین، به‌طور فعالانه سیاست‌های صنعتی دولتی را برای ارتقای فناوری و کاهش وابستگی به‌کار گرفته است، در حالی که ویتنام و هند در حال بهره‌برداری از زنجیره‌های ارزش جهانی و خودرو الکترونیکی هستند. اروپا با چالش‌های رقابت‌پذیری و موانع بوروکراتیک در اجرای پروژه‌های استراتژیک (مانند هیدروژن و نیمه‌رساناها) مواجه است، اما به سمت پایداری و تقویت ظرفیت‌های بومی حرکت می‌کند. در نهایت توصیه‌های سیاستی جهت بهره‌گیری از تجارب توسعه زنجیره ارزش صنعتی در نواحی مورد بررسی شامل تقویت ظرفیت‌های بومی، اتخاذ سیاست‌های صنعتی تطبیقی، بهره‌برداری از یکپارچگی منطقه‌ای، دیجیتالی شدن هدفمند، مدیریت استراتژیک وابستگی به زنجیره‌های ارزش جهانی، اولویت‌بندی پایداری و تاب‌آوری، بهبود حاکمیت و کاهش موانع بوروکراتیک، و تضمین سیاست‌های انرژی رقابتی است.